הכי קאמר ליה רבי יוחנן לרי"ש לקיש בשלמא לדידי דאמינא ראיה בקיום השטר היינו דמשכחת לה דנחתי לקוחות לנכסים אלא לדידך דאמרת ראיה בעדים היכי משכחת לה דנחתי לקוחות בנכסים אמר ליה מודינא לך בערער דבני משפחה [א]דלאו ערער הוא מאי קאמרי קטן היה [ב]חזקה אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן נעשה גדול **איתמר קטן** מאימתי מוכר בנכסי אביו רבא אמר רב נחמן בן שמנה עשרה שנה ורב הונא בר חיננא אמר רב נחמן [ג]מבן עשרים שנה [ד] (והא דרבא [ה]לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר)[ו] מתיב ר' זירא [ז]מעשה בבני ברק באחד שמכר בנכסי אביו ומת ובאו בני משפחה וערערו לומר קטן היה בשעת מיתה ובאו ושאלו את רבי עקיבא מהו לבודקו אמר להם אי אתם רשאין לנוולו ועוד סימנין עשויין להשתנות לאחר מיתה בשלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה שנה

היינו

אלא לדידך דאמרת ראיה בעדים נכסי ביד לקוחות היכי משכחת לה. דיניאו היורשין עדים שהיה קטן (ג) ואם לא יוכלו למצוא מאי מערערים היורשין פסק רבינו שמואל דקי"ל כרבי יוחנן ושמואל דאית להו הכא מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ואין נראה לר"י אלא נראה לו דקי"ל כרב נחמן דאית ליה בפרק שני דכתובות (דף יט. ושם) מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו ופסק רבינו חננאל: **איתמר** קטן אימתי מוכר בנכסי **אביו.** הכי גרסינן בספרים ישנים וגם רבינו תם גרים כך רבא אמר רב נחמן בן שמנה עשרה רב הונא בר [ה]חיננא אמר רב נחמן בן עשרים וגרסינן בתרה והא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דהוה [ד] דפחות מבן עשרים דזבין בנכסי דאבוה כו' עד אמר להו רבא מדאסברוהו וסבר מידע הוי ידע והא דעבד הכי חופפא יתירא הוה ביה פירוש הגיע זמנו למכור בנכסי אביו ומתחלה היה סבור רבא שהיה שוטה ולכך לא הוה מקמו מקח וממכרו ממכר ולבסוף כיון דראה דאסברוהו וסבר אם כן אינו שוטה לגמרי כיון שהגיע זמנו למכור יכול למכור וא"ת מקשה דרבא אדרבא דהכא קאמר בן שמנה עשרה ואילו בגיטין פ' התקבל (דף סה.) גבי ג' מדות בקטן דקאמר רבא ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים ואומר ר"י דגרסינן בהתם דהתקבל רבה מבירו של רב יוסף שהיה רגיל לעשות מדות כמו ההיא דסוף המקנא (שבת דף לה:) דממש מדות בכלי חרס דגרס התם רבה מדאמר ליה [ו](רב אסי רבי) אתה אומר כן דאילו רבא לא עלה לארץ ישראל כמו רבה ומיהו אין זו ראיה כל כך כי גם רבא מצינו שהיה עושה מדות דאמר רבא בגיטין פ' הזורק (דף עט.) שלש מדות בגיטין ואמר רבא נמי פרק קמא דחולין (דף יז:) שלש מדות בסכין אך לכאורה משמע דגרסינן התם רבה מכח הך קושיא דהכא כדפריש"ת [ח] ואי גרים התם רבה א"ש טפי בהכי הא דקאמר בג' מדות בקטן הגיעו לעונת נדרים נדריהן נדר והקדשן הקדש וכנגדן בקטנה חולצת ואם כן משמע דאית ליה לרבא קטנה חולצת ואילו בפ' יולא דופן (נדה מו. ושם) אמר רבא קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנים ומסיק התם דוקא קאמר רבא לענין מיאון אבל לחליצה בעיא בדיקה ואי גרס התם רבה אתי שפיר ורבינו שמואל תירץ שם וכנגדו בקטנה חולצת דהיינו בת (ו) שנים עשרה שנים ויום אחד שהקטנה היא לא גדולה ולא נהירא דאם כן לא הוה ליה למימר וכנגדו בקטנה אלא וכנגדו חולצת אלא משמע שכנגדו קטנה שהגיעה לעונת נדרים שהיא בת עשתי עשרה שנה ויום אחד ורבינו תם תירץ דודאי רבא סבר לה כדפסיק בפ' מצות חליצה (יבמות קה: ושם) ולקמן בשמעתין דלחליצה בעי גדולה ובגיטין ריירי רבא חליצה דר' יוסי דאמר קטנה חולצת דאמריגן בפ' מצות חליצה לדברי ר' יוסי קטנה חולצת משהיא כפעוטות רבא אמר משמגיע לעונת נדרים משמע דלדברי ר' יוסי קאמר ואיהו סבירא ליה התם כמ"ד התם והלכתא משתבית שתי שערות ולספרים דגרסי כאן בדרבא עד שיהא בן עשרים הוי אתי שפיר ההיא דגיטין פ' התקבל (דף סה.) אך אותה גירסא אינה נראית כלל שצריך למחוק הספרים דגרסי והא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר שהרי הוא כתוב אחר שלא גידל בר מנשיא כו' ופירש רבינו שמואל (ו) היינו טעמא דאסברוהו ליה וסבר אם כן חכם גדול היה וידע בטיב משא ומתן ומשום דחיים לעובדא דגידל בר מנשיא אייתי ליה בתר הכי ואין נראה כלל וכי בשביל שהוא היה יודע לסבור זה היה משוב חכם יודע בטיב משא ומתן על כן נראה יותר גירסת ספרים ישנים: **מוכר בנכסי אביו.** פי' רבינו שמואל[ו] דדוקא בנכסי אביו אבל בנכסים שקנה ושנתנו לו במתנה יוכל למכור וכן פי' רב אלפס דבנכסים שקנה אין אנו מושבין אם מוכרין לקמן למקרקעי אין עדותן עדות פירוש לשון קרקעות כמו שאפרש בסמוך דהיינו (ח) דדעתיה מיקרבא לגבי זחי ואינו בקי בשומא ורבינו תם פירש דהוא הדין נכסים שקנה אינו יכול למכור מטעם דמיקרבא דעתיה לגבי זוזי ומה שהקשה ר"י שמא כשהוא שוטה זכין וכשהוא שוטה זכין לאו קושיא היא דטעמא לא משום שטות הוא אלא משום דמיקרבא דעתיה לגבי זוזי: **מתיב** רבי זירא מעשה כו' באחד שמכר בנכסי אביו. פירוש בזמן שהיה לו למכור למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה דמסתמא קודם לכן לא מכר והא סוגיא כמ"ד לעיל נכסי ביד לוקח הוו קיימי ולהכי קאמר כי בדקי ליה מאי הויא כו' אבל למ"ד בחזקת יורשים הוו לא הוה ליה למימר כי האי ליסנא אלא הוה ליה למימר אמאי צריך בדיקה פשיטא דגדול הוה ולפי זה אין הוכחה גמורה דבזמן מכירה מכר וריב"ש פירש בשלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה ונכסי ביד לקוחות הוו קיימי ואתו יורשים וקא מערערי לומר קטן היה והיו צריכים להביא ראיה שהיה קטן ולא מצאו עדים שהיה פחות משמנה עשרה שאם מצאו לא היו צריכים יותר אפילו הביא שתי שערות לא עשה ולא כלום אבל מצאו עדים שהיה פחות מבן עשרים והיו רוצים לומר שמא לא הביא שתי שערות עדיין ועודנו קטן אבל אם לא מצאו עדים שהעידו שהיה פחות מבן עשרים שנה היינו מחזיקין אותו כגדול דחזקה אין העדים חותמים על השטר אלא אם כן נעשה גדול בן כ' דליכא למימר דלא היו מחזיקים ליה בן כ' לפי שהיה סרים הא ליכא למימר דאם כן מאי פריך אלא למאן דאמר בן כ' כי בדקי מאי הוי טובא וטובא הוי שאם אינו יודע בן כמה שנים הוא דע"י חזקה דאין עדים חותמים אלא אם כן נעשה גדול בן עשרים לא הוה משוינן ליה סרים אלא שמע מינה דעל ידי אותה חזקה משוינן ליה סרים והשתא פריך שפיר בשלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה היינו דקאמרי מהו לבודקו אלא למאן דאמר בן עשרים כי בדיק ליה כו' והאי קושיא אתיא להאי דאסיקנא לעיל נכסי ביד לקוחות הוו קיימי כדפרי' לעיל מיהו למאן דאמר בחזקת היורשים הוו קיימי מני למפרך שפיר בשלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה היינו (ט) דקאמר מה לי לבודקו אלא אחר שהביא עדים שהוא בן שמנה עשרה היו היורשים טוענים שלא הביא שתי שערות עדיין וקטן היה אפילו בן שמנה עשרה ואין המכר כלום אלא למאן דאמר בן עשרים אפילו לא הביא שתי שערות היה גדול ואין היורשים יכולים לטענו כלום אבל הגמרא נקט ליסנא למאי דאסיקנא דנכסי בחזקת לקוחות קיימי:

לאו

הכי קאמר ליה רבי יוחנן לר' שמעון בן לקיש בשלמא לדידי דאמינא ראיה בקיום השטר היינו דמשכחת לה דנחתי לקוחות לנכסים אלא לדידך דאמרת ראיה בעדים היכי משכחת לה דנחתי לקוחות בנכסים אמר ליה מודינא לך בערער דבני משפחה [א]דלאו ערער הוא מאי קאמרי קטן היה [ב]חזקה אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן נעשה גדול **איתמר קטן** מאימתי מוכר בנכסי אביו רבא אמר רב נחמן בן שמנה עשרה שנה ורב הונא בר חיננא אמר רב נחמן [ג]מבן עשרים שנה [ד] (והא דרבא [ה]לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר)[ו] מתיב ר' זירא [ז]מעשה בבני ברק באחד שמכר בנכסי אביו ומת ובאו בני משפחה וערערו לומר קטן היה בשעת מיתה ובאו ושאלו את רבי עקיבא מהו לבודקו אמר להם אי אתם רשאין לנוולו ועוד סימנין עשויין להשתנות לאחר מיתה בשלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה שנה

היינו

אלא לדידך דאמרת ראיה בעדים נכסי ביד לקוחות היכי משכחת לה. דיניאו היורשין עדים שהיה קטן (ג) ואם לא יוכלו למצוא מאי מערערים היורשין פסק רבינו שמואל דקי"ל כרבי יוחנן ושמואל דאית להו הכא מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו ואין נראה לר"י אלא נראה לו דקי"ל כרב נחמן דאית ליה בפרק שני דכתובות (דף יט. ושם) מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו ופסק רבינו חננאל: **איתמר** קטן אימתי מוכר בנכסי **אביו.** הכי גרסינן בספרים ישנים וגם רבינו תם גרים כך רבא אמר רב נחמן בן שמנה עשרה רב הונא בר [ה]חיננא אמר רב נחמן בן עשרים וגרסינן בתרה והא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דהוה [ד] דפחות מבן עשרים דזבין בנכסי דאבוה כו' עד אמר להו רבא מדאסברוהו וסבר מידע הוי ידע והא דעבד הכי חופפא יתירא הוה ביה פירוש הגיע זמנו למכור בנכסי אביו ומתחלה היה סבור רבא שהיה שוטה ולכך לא הוה מקמו מקח וממכרו ממכר ולבסוף כיון דראה דאסברוהו וסבר אם כן אינו שוטה לגמרי כיון שהגיע זמנו למכור יכול למכור וא"ת מקשה דרבא אדרבא דהכא קאמר בן שמנה עשרה ואילו בגיטין פ' התקבל (דף סה.) גבי ג' מדות בקטן דקאמר רבא ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים ואומר ר"י דגרסינן בהתם דהתקבל רבה מבירו של רב יוסף שהיה רגיל לעשות מדות כמו ההיא דסוף המקנא (שבת דף לה:) דממש מדות בכלי חרס דגרס התם רבה מדאמר ליה [ו](רב אסי רבי) אתה אומר כן דאילו רבא לא עלה לארץ ישראל כמו רבה ומיהו אין זו ראיה כל כך כי גם רבא מצינו שהיה עושה מדות דאמר רבא בגיטין פ' הזורק (דף עט.) שלש מדות בגיטין ואמר רבא נמי פרק קמא דחולין (דף יז:) שלש מדות בסכין אך לכאורה משמע דגרסינן התם רבה מכח הך קושיא דהכא כדפריש"ת [ח] ואי גרים התם רבה א"ש טפי בהכי הא דקאמר בג' מדות בקטן הגיעו לעונת נדרים נדריהן נדר והקדשן הקדש וכנגדן בקטנה חולצת ואם כן משמע דאית ליה לרבא קטנה חולצת ואילו בפ' יולא דופן (נדה מו. ושם) אמר רבא קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימנים ומסיק התם דוקא קאמר רבא לענין מיאון אבל לחליצה בעיא בדיקה ואי גרס התם רבה אתי שפיר ורבינו שמואל תירץ שם וכנגדו בקטנה חולצת דהיינו בת (ו) שנים עשרה שנים ויום אחד שהקטנה היא לא גדולה ולא נהירא דאם כן לא הוה ליה למימר וכנגדו בקטנה אלא וכנגדו חולצת אלא משמע שכנגדו קטנה שהגיעה לעונת נדרים שהיא בת עשתי עשרה שנה ויום אחד ורבינו תם תירץ דודאי רבא סבר לה כדפסיק בפ' מצות חליצה (יבמות קה: ושם) ולקמן בשמעתין דלחליצה בעי גדולה ובגיטין ריירי רבא חליצה דר' יוסי דאמר קטנה חולצת דאמריגן בפ' מצות חליצה לדברי ר' יוסי קטנה חולצת משהיא כפעוטות רבא אמר משמגיע לעונת נדרים משמע דלדברי ר' יוסי קאמר ואיהו סבירא ליה התם כמ"ד התם והלכתא משתבית שתי שערות ולספרים דגרסי כאן בדרבא עד שיהא בן עשרים הוי אתי שפיר ההיא דגיטין פ' התקבל (דף סה.) אך אותה גירסא אינה נראית כלל שצריך למחוק הספרים דגרסי והא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר שהרי הוא כתוב אחר שלא גידל בר מנשיא כו' ופירש רבינו שמואל (ו) היינו טעמא דאסברוהו ליה וסבר אם כן חכם גדול היה וידע בטיב משא ומתן ומשום דחיים לעובדא דגידל בר מנשיא אייתי ליה בתר הכי ואין נראה כלל וכי בשביל שהוא היה יודע לסבור זה היה משוב חכם יודע בטיב משא ומתן על כן נראה יותר גירסת ספרים ישנים: **מוכר בנכסי אביו.** פי' רבינו שמואל[ו] דדוקא בנכסי אביו אבל בנכסים שקנה ושנתנו לו במתנה יוכל למכור וכן פי' רב אלפס דבנכסים שקנה אין אנו מושבין אם מוכרין לקמן למקרקעי אין עדותן עדות פירוש לשון קרקעות כמו שאפרש בסמוך דהיינו (ח) דדעתיה מיקרבא לגבי זחי ואינו בקי בשומא ורבינו תם פירש דהוא הדין נכסים שקנה אינו יכול למכור מטעם דמיקרבא דעתיה לגבי זוזי ומה שהקשה ר"י שמא כשהוא שוטה זכין וכשהוא שוטה זכין לאו קושיא היא דטעמא לא משום שטות הוא אלא משום דמיקרבא דעתיה לגבי זוזי: **מתיב** רבי זירא מעשה כו' באחד שמכר בנכסי אביו. פירוש בזמן שהיה לו למכור למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה דמסתמא קודם לכן לא מכר והא סוגיא כמ"ד לעיל נכסי ביד לוקח הוו קיימי ולהכי קאמר כי בדקי ליה מאי הויא כו' אבל למ"ד בחזקת יורשים הוו לא הוה ליה למימר כי האי ליסנא אלא הוה ליה למימר אמאי צריך בדיקה פשיטא דגדול הוה ולפי זה אין הוכחה גמורה דבזמן מכירה מכר וריב"ש פירש בשלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה ונכסי ביד לקוחות הוו קיימי ואתו יורשים וקא מערערי לומר קטן היה והיו צריכים להביא ראיה שהיה קטן ולא מצאו עדים שהיה פחות משמנה עשרה שאם מצאו לא היו צריכים יותר אפילו הביא שתי שערות לא עשה ולא כלום אבל מצאו עדים שהיה פחות מבן עשרים והיו רוצים לומר שמא לא הביא שתי שערות עדיין ועודנו קטן אבל אם לא מצאו עדים שהעידו שהיה פחות מבן עשרים שנה היינו מחזיקין אותו כגדול דחזקה אין העדים חותמים על השטר אלא אם כן נעשה גדול בן כ' דליכא למימר דלא היו מחזיקים ליה בן כ' לפי שהיה סרים הא ליכא למימר דאם כן מאי פריך אלא למאן דאמר בן כ' כי בדקי מאי הוי טובא וטובא הוי שאם אינו יודע בן כמה שנים הוא דע"י חזקה דאין עדים חותמים אלא אם כן נעשה גדול בן עשרים לא הוה משוינן ליה סרים אלא שמע מינה דעל ידי אותה חזקה משוינן ליה סרים והשתא פריך שפיר בשלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה היינו דקאמרי מהו לבודקו אלא למאן דאמר בן עשרים כי בדיק ליה כו' והאי קושיא אתיא להאי דאסיקנא לעיל נכסי ביד לקוחות הוו קיימי כדפרי' לעיל מיהו למאן דאמר בחזקת היורשים הוו קיימי מני למפרך שפיר בשלמא למאן דאמר בן שמנה עשרה היינו (ט) דקאמר מה לי לבודקו אלא אחר שהביא עדים שהוא בן שמנה עשרה היו היורשים טוענים שלא הביא שתי שערות עדיין וקטן היה אפילו בן שמנה עשרה ואין המכר כלום אלא למאן דאמר בן עשרים אפילו לא הביא שתי שערות היה גדול ואין היורשים יכולים לטענו כלום אבל הגמרא נקט ליסנא למאי דאסיקנא דנכסי בחזקת לקוחות קיימי:

לאו

מסורת הש"ס

ט) [כתובות יט. מנהדרין כט:], ג) [כלכות ט. וש"נ], ג) רש"ל מ"ז, ד) [לעיל קנד.], ה) ל"ל חיננא, ו) [לפנינו בשבת ליתא], ו) [לקמן קנו. סוף ד"ה והלכתא כר"ע ע"ש],

הגהות הב"ח

(א) גמ' בן עשרים כל"ל ואות מ"ם ממחק: (ב) שם תיבות והא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר נמחק: (ג) תיב' ד"ה אלא וכי' שהיה קטן וגם כשלא יכלו למצוא למה היו מערערים היורשים לבודקו כו' פסק: (ד) ד"ה איתמר וכו' דהוה פחות מבן עשרים דזבין וכו' וכיון שהגיע: (ה) בא"ד כדפרישת ותו דאי גרים התם רבה א"ש עפי' נהני והא דקאמר ג' מדות: (ו) בא"ד דהיינו בת שתים עשרה: (ז) בא"ד ופי' רבינו שמואל נמי היינו טעמא דבירן דאסברוהו ליה וכו' ומשום דשייך לעובדא דגידל בר מנשיא: (ח) ד"ה מוכר וכו' דהיינו מטעם דדעתיה מיקרבא: (ט) ד"ה מתיב וכו' היינו דקאמרי מהו לבודקו אלא אם כן נעשה גדול. כל מעשה השטר בנדיליס הלוקח והמוכר (בתובות יט. ושם: ונעשה בגדול) לו: נעשה גדול המוכר דקי"ל (לקמן קנו.) ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים (סנהדרין כט:). סימנין עשויין להשתנות. ופפילו אם דומין עתה לסימני גדול, י"ל אלו היה קיים היה שומא (לעיל קנד.).

מוסף רש"י

אלא אם כן נעשה גדול. כל מעשה השטר בנדיליס הלוקח והמוכר (בתובות יט. ושם: ונעשה בגדול) לו: נעשה גדול המוכר דקי"ל (לקמן קנו.) ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים (סנהדרין כט:). סימנין עשויין להשתנות. ופפילו אם דומין עתה לסימני גדול, י"ל אלו היה קיים היה שומא (לעיל קנד.).

עין משפט נר מצוה

קכח א מיי' פכ"ט מהל' מכירה הלכה טז סמג עשין פג טוש"ע ח"מ סי' רלה סעיף יג:

קכט ב מיי' שם הלכה ט ופכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ה סמג שם טוש"ע שם בהג"ה ומ' מו סעיף לח:

קל ג מיי' פכ"ט מהל' מכירה הלכה יג סמג עשין פג טוש"ע ח"מ סי' רלה סעיף ט:

רבינו גרשום

בשלמא לדידי דאמינא ראיה בקיום השטר. דאע"ג דמודה בשטר שכתבו צריך לקיימו היינו דמשכחת דנכסי בידא דלקוחות ובני משפחה היו מערערין להחזיק בהן והלקוחות קיימו שטרן ונחתו בנכסי: אלא לדידך דאמרת ראיה בעדים היכי משכחת לה דנחתי לקוחות בנכסי: אולי בתר עדים ולא אשכחן אלא ש"מ ראיה בקיום השטר. ורש"י לקיש אמר לעולם ראיה בעדים והכא טעמא מאי אזלינן בתר קיום השטר דמודינא לך דערער דבני משפחה לאו ערעור הוא. דמאי קאמרי קטן הוה לאו מילתא היא דחזקה אין עדים חותמין על השטר אא"כ נעשה המוכר גר הנותן גדול: אחמר קטן אימתי מוכר בנכסי האב. דאמרי' מכירתו מכירה: [רבא] אמר רב נחמן בן י' שנה ורב הונא אמר בן י"ח שנה. קס"ד מאן דאמר בן י"ח שנה צריך שיביא שתי שערות ולמאן דאמר בן כ' אע"ג דלא הביא ב' שערות מכירתו מכירה. בשלמא למאן דאמר מבן י"ח מכירתו מכירה בנכסי אביו ולא קודם האי קטן נמי דבני ברק מבן י"ח שנה היה ואיצטריך לבודקו בשערות.

קנה: מי שמת פרק תשיעי בבא בתרא

לאו מי איתמר עלה בו'. הכא נמי הוה מצי לשנויי בפחות מזמן מכר והיה יודע בטיב משא ומתן והיו רוצים לבודקו אם הגיע שתי שערות אם לאו אשם הוא קטן הרי כפעוטות אמין ממכרן ממכר במקרקעי דלאמרינן בפמוך אלא שפיר קא משני: **הכי** גרים ר"ת. דזימנין דאתו מחמת בריאותא וזימנין דאתו מחמת כחישותא. והכי גרס' בהאשה רבה (יבמות דף נ.) בכל הספרים וכך נראה יותר דכי אתו לקמיה דרבי חייא משמע שעדיין לא הגיעו שתי שערות ולכך אמר להכניסם או להכחישם כדי להגיע שערות ולא כספרים דגרסי זימנין דנתרי מחמת בריותן: **מקחה** מקח וממכרה ממכר. לאו דוקא נקט מקחה מקח דהא פשיטא אלא איידי דנקט ממכרה ממכר נקט נמי מקחה מקח:

לא אמרו אלא במטלטלי אבל מקרקעי לא. אין לפרש לעדות קרקע דמאי שנא למטלטלי ועוד דהכא לא שייכא שום שטות אלא נראה לפרש דהיינו עדות שיאמרו כך וכך היתה שוה זו הקרקע לציון דמיקרבא דעתיה לגבי זוזא (ד) יפוס אותה[1] יותר משוויה אבל מטלטלים לא יפוס אותם[2] יותר משוויים דמיקרבא דעתיה נמי לגבי מטלטלי וגם אין הפסד[3] במקרקעי כמו[4] במטלטלי: ולטעמיך

היינו דקאתו ואמרו ליה מהו לבודקו אלא אי אמרת מבן עשרים כי בדקו ליה מאי הוי והא [5]תנן [6]בן עשרים שלא הביא שתי שערות יביאו ראיה שהוא בן עשרים והוא הסרים [7]לא חולץ ולא מיבם לאו איתמר עלה אמר ר' שמואל בר רב יצחק אמר רב [8]והוא שנולדו בו סימני סרים אמר רבא דיקא נמי דקתני והוא הסרים שמע מינה וכי לא נולדו לו סימני סרים עד כמה תני ר' חייא [9]עד רוב שנותיו (ה) כי אתא לקמיה דרבי חייא אי כחיש אמר להו ליברי ואי אברי אמר להו ליכחוש דהני סימני זמנין דאתו מחמת כחישותא זמנין דאתו מחמת בריותא [10]איבעיא להו תוך זמן כלפני זמן או כלאחר זמן (אמר) רבא אמר רב נחמן [11]תוך זמן כלפני זמן רבא בר רב שילא אמר ר"נ תוך זמן כלאחר זמן והא דרבא [12]לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דההוא תוך זמן (ו) דאזיל זבין נכסי ואתא לקמיה דרבא אמר להו לא עשה ולא כלום מאן דחזא סבר משום דתוך זמן כלפני זמן ולא היא התם שטותא יתירתא חזא ביה דהוה קא משחרר להו לעבדיה שלח ליה גידל בר מנשיא [13]לרבא ילמדנו רבינו תינוקת בת ארבע עשרה שנה ויום אחד יודעת בטיב משא ומתן מהו שלח ליה [14]אם יודעת בטיב משא ומתן מקחה מקח וממכרה ממכר ולישלח ליה תינוק [15]מעשה שהיה כך היה ולישלח ליה תינוקת בת שתים עשרה שנה ויום אחד מעשה שהיה כך היה [16](והא דרבא לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר ד)ההוא פחות מבן עשרים דאזל זבין נכסי [17][אבוהו כגידל בר מנשיא] אתא לקמיה דרבא אמרו ליה קרוביה זיל אכול תמרי ושדי ביה קשייתא בי רבא עבד הכי אמר להו זביניה לאו דבינו כי קא כתבו ליה שטרא אמרו ליה לקוחות זיל אימא ליה לרבא מגלת אסתר בזוזא שטרא דמר בזוזא אזל א"ל אמר להו זביניה זבינו אמרו ליה קרוביה לקוחות אגמרוהו אמר להו מסברי ליה סבר (ז) כיון דמסברי ליה וסבר מידע ידע ואי דעבד הכי חוצפא יתירא הוא דהוה ביה אמר רב הונא בריה דרב יהושע [18]ולעדות עדותו עדות אמר מר זוטרא [19]לא אמרן אלא למטלטלי אבל למקרקעי לא א"ל רב אשי למר זוטרא מ"ש מטלטלי [20]דזביניה זבינו אלא מעתה הא דתנן [21]הפעוטות מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין ה"נ דעדותן עדות א"ל התם [22]בעינא [23]ועמדו שני האנשים וליכא [24]אמר אמימר [25]ומתנתו מתנה א"ל רב אשי לאמימר השתא ומה זבינו דמקבל זוזי אמרת דלא דלמא מוזיל ומזבין כל שכן מתנה דלא מטי ליה ולא מידי א"ל

איתמר דאמרו ליה מהו לבודקו. אשם לא ימלאו בו שערות יחזיקוהו כקטן עד עשרים כדמפרש ואזיל. ודוקא לענין למכור בנכסי אביו תרתי בעינן שמנה עשרה שנים ושערות אבל לענין עונשים ומצות מבן י"ג חשיב גדול אם הגיע שערות: **יביאו ראיה.** קרובי האלמנה כדי לפטרה מזה היכם להמתינה לשון בלא חליצה ויבום: **והוא הסרים כו'.** והרי הוא סרים ולא חולץ ולא מיבם כדאמר ביבמות [עט.]: דלא קרינא ביה להקים לאחיו אשם[1] וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה. אלמא מבן עשרים ואילך אע"ג דלא אייתי שערות כגדול מחזיקין ליה ומפני שהוא סרים לא אייתי שערות: **והוא שנולדו בו סימני סרים.** סימנין המפורשין ביבמות (דף פ:): דכיון דאיכא תרתי משניין ליה כגדול אבל בן עשרים שלא הגיע שערות ואין בו סימני סרים חשיבין ליה כקטן עד רוב שנותיו כדמפרש ואזיל ואי נולדו בו סימני סרים מקמי דליהוי בן עשרים ושערות נמי לא אייתי אכתי לא סמכינן למיחשבינה סרים עד דליהוי בן עשרים ויהא בו סימני סרים דאיכא תרתי: **וכי לא נולדו בו סימני סרים.** ושערות נמי לא הגיע עד כמה נחזיקהו כקטן: **רוב שנותיו.** ל"ו שנים שהן רוב שבעים דכתיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה (תהלים ל:): **הני סימנים זימנין כו'.** פירוש הוי ואדלקמיה קאי כי אתו לקמיה דר' חייא כו': **כחישותא.** כשהגער כחוש בגערו: **כי אתו לקמיה.** המתעכבין יותר מדאי להגיע שערות: **אלחשוהו.** דלמא מחמת בריאותא נתרו להו: **תוך זמן.** שנת שמנה עשרה גופיה למר ושנת עשרים גופיה למר לגיעת שערות: **כלפני זמן.** שאין מכירתו מכירה בנכסי אביו: **דהוה תוך זמנו.** שמכר בנכסי אביו: **ולא היא.** מהכא לא פשטינן ליה: **דקא משחרר להו לעבדיה.** וזהו איבוד ממון בחנם שאין לו בה הנאה: אית דגרסי **מקחה מקח וממכרה ממכר כמטלטלין ולא מבעיא כם ארבע עשרה שלא אפי' ככם שב וכמה שיש כדתנן הפעוטות כו' ומוקים להו בגיטין בכר שיש וכבר שבע שלא מעשה שהיה כך היה.** ולא נהירא דמאי אמת לגאמעוינן מתני' היא[1] הפעוטות מקחן מקח כו' ואפילו אין יודעין יפה בטיב משא ומתן והא כבר שיש בר שבע מוקמינן לה. ונראה בעיני דגמקרקעי מיירי ולא גרסינן במטלטלין והכי מפרש לה שלא ליה רב גידל בר מנשיא לרב ילמדנו רבינו תינוקת בת י"ד יודעת בטיב משא ומתן מהו למכור בנכסי אביה אע"ג דלא הויא בת עשרים. מהכא שמעינן דעד השתא איירינן בשאין יודע כל כך בטיב משא ומתן ואפילו הכי מבן עשרים ואילך מוכר בנכסי אביו הואיל ואינו שוטה ממש אבל בפחות מבן עשרים אינו יכול למכור בנכסי אביו: ה"ג **שלא ליה אם יודעת בטיב משא ומתן מקחה מקח וממכרה ממכר ולישלח ליה בפירוש כו'.** ולא גרסינן הכא כלל וה"ג **והוא פחות מבן עשרים שמכר בנכסי אביו כגידל בר מנשיא.** בחזקת יודע בטיב משא ומתן: **אמא לקמיה דרבא.** כדי לחזור בו ולומר שאינו יודע בטיב משא ומתן: **אמרו ליה קרוביה.** לאותו יתום: **זיל אכול תמרי.** והשלך גרעיניה לפני רבא ויהיה קבור שאמה שוטה ויחזיר לך נכסיך: **כי כתבו ליה שטרא.** פסק דין שיחזירו לו נכסיו: **אמרו ליה לקוחות כו'.** הוכיחו דבר חכמה שיאמר לפני רבא ויחשב חכם בעיניו ויודע בטיב משא ומתן ולא יפסידו לקוחות מקחם: **מגילת אסתר.** שהיא דבר גדול רגיל סופר לכתוב בזוזא ובשביל שטר קטן שכותב לי שוטל לי זוז בתמיה: **אמרו ליה.** קרויים לרבא: **לקוחות אגמרוהו.** לומר כן לאלי אך אין יודע כלום: **אמר להו כיון דמסברי ליה.** דבר חכמה יודע להבין מכם הוא ומעכבו ממכר והאי דשדא קשייתא חופפא בעלמא הוא דעבד ולא מתוך שטות: **מ"ר (זירא) [הונא] ולעדות מעיד.** אע"פ שאמרנו בפחות מכ' שאינו יודע בטיב משא ומתן אינו מוכר בנכסי אביו אבל לעדות נאמן הוא לעיד מה שראה ושמע מבן י"ג ואילך שהגיע שתי שערות הואיל ואינו שוטה: **אלא במטלטלי.** בעדות מטלטלי: **מ"ש.** עדות מטלטלי דנאמן: **משום דזביניה זבינו.** במטלטלי אע"פ שאינו יודע בטיב משא ומתן דהיינו פעוטות ה"ג דעדותו במטלטלי הוא עדות: **אלא מעתה הא דקתני הפעוטות כו'.** ומוקמינן לה בגיטין בכר שיש וכבר שבע: **ועמדו שני האנשים.** בעדות מוקמינן לה במסכת שבועות (דף ל.) ובעינן אנשים ולא קטנים: **אמר אמימר ומתנתו.** אל כן י"ג ויום אחד הויא מתנה אע"פ שאינו יודע בטיב משא ומתן ואין מכירת קרקעותיו מכירה: **השתא ומה זבינו דקמקבל זוזי.** דדרך מכמה היא זאת אפילו הכי תקינו רבנן דלא ליהוי זביני עד שיהא בן עשרים הואיל ואינו בקי בטיב משא ומתן מתנה שהוא דרך שטות מציבי תקנון רבנן דלא ליהוי מתנה:

---

[1] נדה דף מז: יבמות דף פ. ודף נז:. [2] נדה דף מה:. [3] [כרכות ט. וש"נ]. [4] ל"ל לרב וכן נ"ל בסד"ס. יעב"ץ. [5] [עיכוין סה: וש"נ]. [6] רש"ל מ"ז. [7] רש"ל. [8] כתובות ע. ניגון דף נט. ודף סה., [בכרים סה]. [9] [גיטין נט.]. [10] [ע"ש בגמ' אלפסינו]. [11] פ"ש פחות. [12] נ"ש בטלטלי. [13] במקרקעי.

תורה אור השלם

1 וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב לִפְנֵי יְיָ לִפְנֵי הַכֹּהֲנִים וְהַשֹּׁפְטִים אֲשֶׁר יִהְיוּ בַּיָּמִים הָהֵם: דברים יט יז

גליון הש"ם

גמרא אבר אמימר ומתנתו סתנה. עי' הגהסת אשר"י סוף פרק מליאת אמה ובע"ש:

הגהות הב"ח

(א) גמ' עד רוב שנותיו (כי אמא לקמיה דרבי חייא וכו' ומחמת בריותא) תא"מ וי"ב זו גירסת ר"מ אבל גירסת רש"י ס"ל דאיתיה לאיל זכין נכסי נמתק: (ב) שם ובירון דמקברי ליה סבר: (ד) תוס' ד"ה לא אמרו וכו' יפוס אותה אותה יותר משוויה ר"ב נראה דעיקר הטעם כיון דמקרבא דעתיה לגבי זוזא אינו נקי בטומה קרקע כי אינו נותן דעתו כי אם בנמלי דמקרבא דעתיה והלכך אפשר לומר דיפוס אותה ביותר משוויה אי בפחות משוויה [ונעשם דייתר] משוויה הוא לפי שמתנו עוד וגם אין ההפסד כי דמנתם מחמת [שמטלטלים נתקרין] מדי יום יום לא יפוס אותם יותר משוויה שאל"כ במקרקעי דכיון דאפשר דיפוס אותם יותר משוויה:

רבינו גרשום (המשך)

יתירתא הוא דחזה ביה דהוה משחרר ליה לעבדיה ומש"ה אמר דקטן הוא דעשה מעשה קטן ושוטה הוא לאו הכי דדאי הוה אמר תוך זמן כלאחר זמן ואם הביא ב' שערות בטיב משא ומתן. אם מכרה במקרקעי שלה ולא בשל אביה מהו מי הויא מכירה אי לא. במטלטלי לא איצטריך למיבעי דפשיטא ליה דמשהיא בת ט' שנה ויום אחד מוכרת במטלטלין אם יודעת בטיב משא ומתן כדתניי מתני' הפעוטות כבן ט' כבן עשר מקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין: ולשלח ליה בתינוק. היודע בטיב משא ומתן אם יכול למכור מקרקעי שלו אי לא. מעשה שהיה כן היה. שתינוקת מכרה וה"ה לתינוק: ולשלח ליה בת י"ב שנה ויום אחד. דכבר בוגרת היא מאי שנא בת י"ד שנה ויום אחד: והא דרבא. דאמר לעיל מאימת קטן מוכר בנכסי אביו כבן כ': לאו בפירוש כו': ההוה אגמרוהו מבן כ'. מדקאמר פחות מבן כ' שנה שמעי' מינה דיותר מבן י"ח שנה היה: וקא זבין נכסי דאבוה אגמרוהו אתא לקמיה דרבא. דקא בעי למיהדר ביה משום דפחות מבן כ' שנה

מכר. השיאוהו קרוביו עצה שיעשה שטות לפני רבא כדי שיתראה עליו שוטה שאין יודע בטיב משא ומתן: עבד הכי. דשדא קשייתא קמיה. אמר להו לאו זביניה זבינו. דשוטה הוא: כי כתבו ליה שטר. אפסק דין דזבינוהו לאו זבינו: אמרו לו לקוחות. לאותו שמכר: זיל אימא ליה לרבא. לימוד ליה הן דבר חכמה שיעמוד לפנו שיתראה לפנו כחכם כדי שיחזור בו ויאמר ממכרו ממכר. למדוהו לומר לו מגילת אסתר שהיא גדולה אין נותנין לסופר שכותבה אלא זוזא ושטרא דאיהו קטן רוצה הסופר לטול בו זוז: אמר להו זבינוה זבינו. דהואיל ויודע כל כך בטיב משא ומתן: א"ל קרוביה. לרבא הא שנינה לקוחות אגמרוהו כי היכי דליתחזי חכם ואיהו לא ידע לאסוקי אדעתיה למימר הכי: אמר להו. ודאי דעת יש לו דכל אינש דמסברו ליה וסבר כלומר כל אדם שמלמדין אותו והוא מאזין ודאי מידע ידע וחכם הוא ומכירתו מכירה. והאי דעבד הכי דשדא קשייתא חצופא יתירא דהויא ביה. השתא דייקינן מהא הלכתא דפשיטא דמקחו ומכרו במטלטלין שלו ולא במקרקעי שלו. אע"ג דהביא ב' שערות שומא הוי. והוא דידעי פעוטות בטיב משא ומתן. בן י"ג שנה ויום אחד דהביא שערות ויודע בטיב משא ומתן מוכר במקרקעי שלו ובמטלטלי של אביו. מן י"ח שנה ולמעלה לדבא אם דביא ב' שערות ויודע בטיב משא ומתן מוכר בנכסי אביו. ואם הוא בן עשרים ולא הביא שערות ואינו יודע בטיב משא ומתן אין מוכר בנכסי אביו. ואם לא נולדו לו סימני סרים הוא בן כ' ולא הביא שערות אע"פ שיודע בטיב משא ומתן אין מוכר בנכסי אביו עד רוב שנותיו. והכי נמי מפרשי' אליבא דמאן דאמר עד י"ח לפי ענינו: אמר רב הונא בריה דרב יהושע. אע"ג דפחות מבן כ' אם הביא שערות ואין יודע בטיב משא ומתן אינו רשאי למכור בנכסי אביו לענין עדות עדותו עדות לכל דבר. ולא אמרו דעדותו עדות אלא למטלטלי דמצי נמי לזבוני במטלטלי אבל [פחות] מבן כ'. אבל למקרקעי לא מצי לזבוני עד שיביא שערות ויודע בטיב משא ומתן לא מצי לאסהודי לאחרינא במקרקעי: אלא מעתה. דאמרת שמשום הכי מצי לאסהודי משום דמצי לזבוני א"כ פעוטות דמצי זבינו כדתנן ה"נ דעדותן עדות. הא לא הוי אלא בן (תשיסר) [שית ושבע]. הא לא מצית אמרת לגבי עדות אנשים בענין כדכתיב ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר וליכא דתניוקות הן. ולעולם גבי עדות עדותן עדות במטלטלין אבל לא במקרקעי: אמר אמימר. אע"ג דאינו יכול למכור בנכסי אביו עד כ' שנה וכדאוקמת' הלכתא אפ"ה אי יהיב מתנה מנכסי אביו מתנתו מתנה: ומה זבינו דמקבל זוזי אמרת לא. מתנה דבחנם הוא לא כ"ש: א"ל

---

[1] נדאה דל"ל ולא קאמר יביאו וכו'. [2] ל"ל עד רוב שנותיו אין מכירתו מכירה. [3] ל"ל ואתא לקמיה דרבא ואמר דלא עשה כלום.

ל"ל **ולטעמיך**. דתלית טעמא במידי דלית ליה רווחא והפסדא: **זבין שוה** ה)**ארבע כחמש**. דלית ליה רווחא טובא: **ה"נ דזביניה זביני**. בתמיה. והא לא פליג רבנן במכירת פחות מכן עשרים שאינו יודע בטיב משא ומתן מידי אלא (ג) כולהו תקון דלא ליהוי זביני: **אלא**. היינו טעמא דמכירה קיים להו לרבנן כו' זימנין דמקרקשי כו' הלכך כולהו מכירות תקון דלא ליהוי זביני: **מי לאו דאים ליה הנאה**. גדולה מיניה לא הוה יהיב ליה כו': **דליעבדן מילי**. לגמול לו חסד ולהיטיב לו בכל עניין: **כודקין לקדושין**. אע"פ שהוא בן י"ג שנים ויום אחד והאשה בת י"ב שנים ויום אחד לא סמכינן אשנים לאחזוקינהו כגדולים ובני שיער להחשב קדושיהן ודאי אף להקל כגון לבטל קדושי שני שקידם אחריו בלא בטו אלא בודקין אחריו אם הביא שערות אז יחשבו קדושי ודאי: **ולגירושין**. לקמיה מפרש: **ולחליצה**. כדמפרש לקמיה דמשום אשה נקט לה אלא אחלוק עד שמגדיל ותביא שיני שיער: **ולמיאונין**. אם הביאה שערות לא תמאן: **עד שיהא בן עשרים**. אע"ג דאייתי שערות מי"ג: **וכי מאחר דבדקנא ליה**. להאי גברא בשעת קדושין ונמצא גדול למה צריך בדיקה בשעת גירושין: **אלא ליכוס**. דמדן תשע קנאה בביאה ואין יכול לגרש עד שיביא שתי שערות: **לאפוקי מדר' יוסי**. דמשוס חליצת איש לא אינטריך דמגירושין שמעינן לה: ה"ג **עד שירבה השחור קמ"ל דלא כרבי יהודה**. ובמסכת נדה [נב.] מפרש עד שירבו השערות ויהיו שוכבות ונראה כמו שהרבה השחור ולא גרס על הלבן ולר' יהודה אין בודקין דהא לאחר הבאת שערות ממתנת עד שיבה ויהיו שוכבות: **והלכתא כגידל כר מנשה**. דבן י"ג יודע בטיב משא ומתן מוכר בנכסי אביו אפי' מקרקעי דאילו מטלטלי אפילו פעוטות כבר שית מוכרין: **כמר זוטרא**. דלעדות מטלטלי מעיד בן י"ג שאינו יודע בטיב משא ומתן אבל בעדות קרקע לא: **והלכתא כאמימר**. דמתנת בן י"ג שאינו יודע בטיב משא ומתן הוא מתנתו מתנה ואע"ג דמכירת נכסיו לא הוא מכירה: **והלכתא כרב נחמן אמר שמואל בכולהו**. קדושין וגירושין חליצה ומיאונין דלא סמכינן אשנים עד שנבדוק סימנין ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים ויביא סימנים מי שאינו יודע בטיב משא ומתן דטפי מעשרים לא ו)אמנו רבנן להמתין לחכמתו ואם לא הביא שיער בעשרים נחזקינן כקטן עד רוב שנותיו אם לא נמצאו בו סימני סרים. ואיכא למימר דוקא בנכסי אביו אבל בנכסים שנתנו לו במתנה או שקנה ממטלטלין שאינם ירושת אבותיו הנהו מוכר פחות מכן עשרים כדין מטלטלין: **מתני' ר' אלעזר אומר אחד בריא ואחד מסוכן כו'**. ר' אלעזר סבירא ליה (ד) לענין שביב מרע אינם כבתובין וכמסורין כלל אלא כבריא בעלמא ולריך קנין כשאר מתנת בריא ואע"ג דמית לא קנה מקבל מתנה בלא קנין ואפי' מלוה מממת מיתה נמי לר"א בעי קנין שהרי מעשה של אמן של בני רוכל אוקימנן לעיל (דף קנא:) במלוה מממת מיתה ואפ"ה פליג ר"א ואמר להו לחכמים בני רוכל מקבלים אמם ושלא כדין קיימו דבריה מי אם לקונסן: **ואחד מסוכן**. ואף על גב דלא שייר מידי לא מיקני באמירה בלבד. ונראה בעיני דכיון דלא מפליג ר"א בין שביב מרע לבריא לענין היכא דמית (ה) הוא הדין היכא דעמד אינו חוזר אם קנו מידו לר' אלעזר: בני יהושע אומר כו' אלא מדפלגינהו לתרי בני שמע ועוד ראיה דקאמר בגמרא א"ר לוי קונין מס"מ ואפילו בשאת ולא נחוש לדברי ר' אלעזר כו' ואי גרס ר' אלעזר הא אית ליה בסמוך דבשאת דבריו קיימין בלא קנין ועוד מאי האי דקאמר אמרו

ולטעמיך זבין שוי חמשא בשיתא. ול"ת גם בגדולים נמי אין ממכרו מכר בכה"ג דהוי ליה בטול מקח ומחזיר אונאה וי"ל דלאו דוקא נקט חמשא בשיתא אי נמי דוקא ואתי שפיר למה שמפרש ר"ת דאין אונאה לקרקעות אי נמי כגון שאמר בפירוש יודע אני שאינו שוה כל כך אי נמי לא יתבטל לגמרי כיון דליכא יותר משתות: **בודקין** לקדושין ולגירושין. הך בדיקה אחר שהגיע (ו) לכלל שנים אבל מקמי שנים הוו שערות שומא בעלמא כדאמרינן בנדה פרק ז)(נא סימן) (דף נב וסס) וגם מהגיה הך בדיקה לענין שאם פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר אי משכחינן בתר הכי סימנים בתראי לא הוו קדושין ואי לא משכחי סימנים הוי ספיקא דחייסינן שמא גברו בספיקא דאורייתא כי הכא כדאמר בפ' בא סימן וליכא למימר (ו) דאם פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר חייסינן לקדושי [שניהם] וכדשמואל דאמר בפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עט:) קדשה אביה בדרך וקדשה היא עצמה בעיר חוששין לקדושי [שניהם] דהתם לא קאמר הכי אלא ביומא דמשלם שית שבאותו יום בגרה אבל הכא שהגיע כבר לגדלות מזמן גדול לא: **ולגירושין**. שאם לא ימלאו שערות לא יהיו גירושין דלא סמכינן אחזקה להקל וכן לחליצה ולמיאון ואע"ג דגבי מיאון אמרי' בפ' בא סימן (דף מח: וסס) קטנה שהגיעה לכלל שנותיה אינה צריכה בדיקה דחזקה הביאה סימנין היינו היכא דלא בדקנא אבל היכא דבדקנא ולא אשכחינן יכולה למאן ולא חייסינן שמא גברו כיון שלא בעל כדאמרי' בפ' בא סימן (ד' נב.) מיהו בזמן הזה לא בקיאינן בהכרת גומות ח): **וכי** מאחר דבדקנוה לקדושין לגירושין למה לי כו'. ול"ת ומאי קושיא וכי חוכה הוא לבדוק לקדושין אבל לגירושין צריך הוא לבדוק אם הוא גדול לגרש ועוד דהוה ליה למימר האי ליטנא למאי הלכתא בדקינן לגירושין דממה נפשך היא מגורשת שאם היה קטן בשעת קדושין אפי' גירושין לא בעי ואם היה גדול עכשיו הוא ט) גדול בשעת גירושין ואם היה ספיקא הא ספיקא דאורייתא לחומרא דחייסינן שמא גברו כדאמרי' בפ' בא סימן (שם) ודוחק לומר דבודקין לקדושין דהיינו אם לא מצאו שערות לא תהא מקודשת דלא חייסינן שמא גברו הויא אז מילתא דשמואל בהכי דלא כהלכתא: **לחליצה לאפוקי מדר' יוסי**. ול"ת אימא דלענין אים מיירי דתמיה אפי' ר' יוסי מודה וי"ל דמשמע לי' דמיירי בין באים בין באשה דומיא דלגיטין ולקדושין דמיירי בין באים בין באשה: **לאפוקי מדר' יהודה כו'**. ואם תאמר מנא ליה לאפוקי מדרבי יהודה דלמא בבדיקה דרבי יהודה אייבי ויש לומר דומיא דבדיקות דלעיל דהוי ג' שערות מיהו לריך עיון אי קאמר ר' יהודה למילתיה גבי מיאון דוקא או לא: **עד שירבה שחור על הלבן**. פי' רבינו שמואל דלא גרסינן על הלבן ור"י אומר דגרסינן שפיר דעל הלבן היינו על הבשר שהוא לבן ואיידי שהזכיר שחור בשיער הזכיר בשר בלשון לבן ט): **רבי אלעזר אומר אחד בריא ואחד מסוכן כו'**. הכי גרים רבינו תם ר' אלעזר ולא ר' אליעזר והוא ר' אלעזר בן שמוע דאי גרים ר' אליעזר היה קשה מדתני בתר הך בבא פלוגתא דר' אליעזר ורבי יהושע גבי קנין דשביב מרע בבבא אחריתי ואי גרס ר' אליעזר בתרוייהו א"כ ליערבינהו ואיתנינהו המחלק נכסיו על פיו רבי אליעזר אומר אחד בריא ואחד מסוכן. דבר אחר דבר אחר קיימין ר' אליעזר אומר כו' אלא מדפלגינהו לתרי בני שמע ועוד ראיה דקאמר בגמרא א"ר לוי קונין מס"מ ואפילו בשאת ולא נחוש לדברי ר' אליעזר כו' ואי גרס ר' אליעזר הא אית ליה בסמוך דבשאת דבריו קיימין בלא קנין ועוד מאי האי דקאמר אמרו

ולטעמיך זבין שוי חמשא בשיתא הכי נמי דזביניה זביני אלא קים להו לרבנן דינוקא מקרבא דעתיה גבי זוזי ואי אמרת זביניה זביני א)זמנין דמקרקשי ליה זוזי אזיל מזבין לכולהו נכסי דאבוה אבל גבי מתנה אי לאו דהוה ליה הנאה מיניה לא הוה יהיב ליה מתנה ב)אמרו רבנן תיהוי מתנתו מתנה (ה) דלעבידו להו מילי אמר רב נחמן אמר שמואל בודקין ג)לקדושין לגרושין ולחליצה ולמיאונין ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים וכיון דבדקנא לקדושין לגרושין למה לי לא נצרכא אלא ליבום דתנן ד)בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה ואין נותן גט עד שיגדל ה)לחליצה לאפוקי מדר' יוסי ו)דאמר איש כתוב בפרשה אבל אשה בין גדולה ובין קטנה קא משמע לן ז)דמקשינן אשה לאיש דלא כר' יוסי ח)ולמיאונין לאפוקי מדרבי יהודה ט)דאמר עד שירבה שחור קא משמע לן י)דלא כרבי יהודה ולמכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים לאפוקי ממאן דאמר בן שמנה עשרה והלכתא תוך זמן כלפני זמן והלכתא כגידל בר מנשה והלכתא כמר זוטרא והלכתא כאמימר והלכתא כרב נחמן אמר שמואל בכולהו: **מתני'** י)המחלק נכסיו על פיו ר' אלעזר אומר אחד יא)בריא ואחד מסוכן בריא ואחד מסוכן אמרו

הגהות הב"ח

(א) גס' מתנתו מתנה כי היכי דלעבידו להו מילי: (ב) שם במתנה אלא במשיכה **וחכמים אומרים אלו** ואלו נקנין באמירה אמרו לו מעשה: (ג) רשב"ם ד"ה ה"ג וכו' אלא בכולהו תקון: (ד) ד"ה רבי אלעזר וכו' ר' אלעזר ס"ל דדברי שביב מרע: (ה) ד"ה ואחד מסוכן כו' ה"ה היכא דעמד נ"ב ומיהא מ"ש אמאי נקט בעמעה דמרוני ומא הא אפילו בלא מת נמי כמו שהקשו תוס' דף קנא ע"ב ודוחק לומר דנקט מת לאורויי דשביב מרע הוי אלמן זה ד"ה ולאיש ובמו שהשיבו לו משם ראיה דנקט מת היה ולכך אם עמד אחר ואע"ג דקנו מיניה ואשמועינן דבעי קנין אפילו במלוה ממתת מיתה וכדאוקימנ' לעיל בגמ' דמעשה דבני רוכל אלוה ממתת מיתה מ' ומה שפי' רש"ס בפמוך אינה לשיטת דמוהה ר"א במלוה ממתת מיתה אינו אלא לפי שטומת אמרו לו [דלא הוה בלקא] אדעתייהו דר"א מלריך קנין אפי' במלוה ממתת מיתה כל כמה דאלא הביא ר"א ממעשה דמרוני לפי זה ודאי [יש להקשות מאי דאיתי] ממעשה דבני רוכל הלא ר"א מוקים לה במלוה ממתת מיתה ולריך לפרש דלפי זה אפיר הביאו דמדנקנו והוא בשנים [עשר מה ומאי נפקא מינה אם] לא לחודיע דמתנת ש"מ בלא שיור איתה דהשתא אי אפשר לומר דהמעשה היה במלוה ממתת מיתה דא"כ [אין מילוה כין] מתנה בלא שיור אי בשיור אלא בע"כ דמתנת שביב מרע [לא בעי קנין]: (ו) תוס' ד"ה בודקין וכו' שהגיע כבר לכלל שנים וכו' ומהגיא הך בדיקה בפ"ל ותיבת ונס נמחק: (ז) **בא"ד** וליכא למימר לשמואל דאם פשטה וכו' דהתם לא קאמר שמואל הכי: (ח) ד"ה וכי מאחר וכו' עכשיו הוא נמי גדול:

מוסף רש"י

בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה. ליוכלה ושלא מיפטר עוד בחליצה אלא בגנו (שנהדרין (ה.) חכה בנכסי אחיו, ואע"ג שאין קנין בקנין, הרי קנייה לו ושומתא (נדה מה.). **ואין נותן גט עד שיגדל.** בא לגרשה, דקידושי אחיו קידושין גמורין וגירושין של זה אינם גירושין גמורין דאיכו בן דעת (שם) שהרי על ידי קדושי אחיו גדול נאסרה וגירושין של זה אינן משוין להפקיע קדושי אחיו, דקטן הוא ואינו בן דעת (שנהדרין (ה.)). **דאמר איש כתוב בפרשה.** ואם לא יחפוץ באיש, הלכך קטן לא חלין, אבל אשה בין גדולה בין קטנה (נדה נב.). **דמקשינן אשה לאיש.** דכתיב ואם לא יחפוץ באיש, ולא קטן, ואשה נמי אע"ג דלא כתיב מיעוטא בענין גדולה כאיש, דאיתקש לה דכתיב בההוא קרא ועלתה יבמתו השערה (יבמות קה:). **עד שירבה שחור.** שיהיו שם שערות הרבה (שם יב.) שיוקף אותו מקום בשער, וכמסכת נדה (נב.) מפרש לא שירבה ממש אלא שיהו שתי שערות אריכות שוכבות ונראה כמו שירבה השחור (חולין כו: וכעי"ז כתובות לו.). **המחלק נכסיו על פיו.** על פי גזאתו מחלק נכסיו לבניו ולא כשאר המורישים שמוקלים היורשים בשוה (גיטין יד:). נקנין בכסף ובשטר ובחזקה. שבכן הן נקנים מן הבריח, וכ"מ נמי לר"א לא לאו אקנינהו בהכי לא מיקנו (שם).

עין משפט נר מצוה

קמא א ב מי' פכ"ט מהל' מכירה הל' יג יד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רלה ס"י:

קמב ג מי' פ"ל מהל' אישות הלכה ז ועיין בהגהות ומנגיד מצוה סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' מג סעיף ח:

קמג ד מי' פ"ל מהל' יבום הל' טז סמג עשין כא טוש"ע אה"ע סי' קמז סעיף ח ג:

קמד ה ו מי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' ג ד:

קמה ז ח מי' פ"ד מהל' אישות הל' ז סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' קנה ס"ג:

קמו ט מי' פ"ג מהל' זכיה ומתנה הל' ח סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רמא סעיף ח:

רבינו גרשום

ולטעמיך. דמקשת הכי מי מצי זבין שפיר בנכסי אביו. דזבן שוה ד' בה' ה"נ דזביניה זביני. אלא לא אזיל כלל משום האי טעמא דזבין שפיר ולא משום דלא אתו לדידיה דלא מצי למיהב מתנה אלא מאי טעמא אין מכירתו מכירה אע"ג דזבין שפיר דגזרינן האי דזבין שפיר אטו האי דלא זבין שפיר דכי היכי דהאי אין מכירתו מכירה הכי נמי איידך דקים להו לרבנן כו': מילי. הנאה וגמילות חסד: אמר רב נחמן אמר שמואל בודקין לגיטין ולקדושין ולחליצה ולמיאונין. אי הוה בן י"ג שנה ויום אחד: (ולמכור בנכסי אביו. לא מצי למיזבן): ואם בת היא לחליצה ולמיאונין בודקין אם היא בת י"ב שנה ויום אחד: ולמכר בנכסי אביו. לא מצי למזבן עד שיהא בן עשרים והביא שתי שערות: וכיון דבבדקינא. ליה לקדושין דגדול היה כשקדשה כל שכן דלגירושין הוי גדול: לא נצרכה אלא לקדושי יבם. דבן תשע קנאה והויא אשתו ואם דעתו לגרשה אינו רשאי עד שיגדל: איש כתיב בפרשת יבמים. ככה יעשה לאיש ומקשי' אשה לאיש דזה וזה עד שיגדילו: לאפוקי מדר' יהודה דאמר. עד מתי הבת ממאנת עד שתביא ב' שערות. ר' יהודה אמר עד שירבה שחור כו' קמ"ל דהלכה כת"ק דר' יהודה: תוך זמן כלפני זמן. ואין מכירתו מכירה: הלכתא כגידל בר מנשה. כדשלח ליה רבא: והלכתא כמר זוטרא. דאמר לא אמרינן דעדותן עדות אלא במטלטלין: והלכתא כרב נחמן אמר שמואל בכולהו. דאמר בדקין לגירושין כו': **פיסקא** המחלק נכסיו על פיו. כגון שכ"מ שאינו צריך לקנין ולא כתיבה ולא משיכה אלא בדבור בעלמא: ר' אליעזר אומר אחד בריא ואחד מסוכן. המחלק על פיו: נכסים שיש להן אחריות. כלומר ר' אליעזר לא סבירא ליה דדברי שביב מרע כבתובין וכמסורין דמי וצריכין כל חיזוקין כבריא: